

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskanslitet.se

Yttrande över Möjlighet för universitet och högskolor att ställa krav på lämplighet som särskild behörighet för antagning till lärarutbildning

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) har fått möjligheten att svara på remiss av promemorian Möjlighet för universitet och högskolor att ställa krav på lämplighet som särskild behörighet för antagning till lärarutbildning, ert diarienummer U2020/03981/UH. Svaret har beretts av SUHF:s arbetsgrupp för lärarutbildning samt SUHF:s expertgrupp för studieadministrativa frågor.

SUHF vill inledningsvis hänvisa till vad vi skrev 2015 då Universitets- och högskolerådet (UHR) fick i uppdrag av regeringen att samordna en treårig försöksverksamhet med lämplighetsbedömning vid antagning till lärar- och förskollärarytbildning: "SUHF menar att det finns stora tveksamheter till att införa lämplighetsbedömning vid antagning till lärar- och förskollärarytbildning. Att före utbildningen låta en bedömning av förmågor som är tänkta att utvecklas under densamma ligga till grund för antagning, är i sig motsägelsefullt. Det förefaller också vara förknippat med betydande svårigheter att via ett lämplighetstest göra bedömningen av dessa förmågor på ett rättssäkert sätt."

Regeringen föreslår nu att en högskola får meddela föreskrifter som innebär att det för särskild behörighet till utbildningsprogrammet ställs krav på att sökanden är lämplig för utbildningen. SUHF ställer sig tveksamt till detta bland annat baserat på UHR:s utvärdering av ovan nämnda försöksverksamhet.

UHR presenterade 2018 utvärderingen av försöksverksamheten i rapporten *Lämplighetsbedömning av sökande till lärarutbildningar*. Av rapporten framgår att inget tyder på att lämplighetsbedömningen hade positiva effekter på studenternas poängproduktion eller benägenhet att stanna kvar på utbildningen. Däremot noterades negativa effekter, att lämplighetsbedömda studenter vid några program presterade sämre eller stannade kvar i lägre grad. Lämplighetsbedömda var heller inte mer motiverade eller akademiskt engagerade än icke-lämplighetsbedömda vid andra lärosäten, ett och ett halvt år in på utbildningarna. Under försöksverksamheten bestod lämplighetsprovet för de sökande av bland annat en skriftlig del och en individuell intervju. UHR:s utvärdering visar att den skriftliga delen skattade en annan förmåga än övriga delar av lämplighetsbedömningen, sannolikt någon form av generisk akademisk förmåga. Den visade även att ju högre gymnasiebetyg de sökande hade, desto bättre klarade de lämplighetsbedömningen. Sökande från studieovana hem och sökande med utländsk bakgrund, blev i något högre grad bedömda som ännu ej lämpade än övriga sökande.

SUHF har förståelse för att krav på lämplighet som särskild behörighet, till exempel genom ett lämplighetsprov, möjligen kan ha positiva effekter på utbildningsprogrammets status. Erfarenheter från Jönköping University där försöksverksamheten fick en fortsättning i form av antagningsprov till ämneslärarutbildningen indikerar också en

minskad andel tidiga avhopp från utbildningen. I remisspromemorian behandlas Lärarutbildningskonventets skrivelse "Så stärker vi svensk lärarutbildning – förslag från Lärarutbildningskonventet" där det noteras att ett lämplighetsprov eventuellt kan bidra till ökad genomströmning genom att verka motivationshöjande. Det är positivt att regeringen i beredningsprocesser av olika förslag beaktar underlag från sektorn. Den här aktuella skrivelsen återges emellertid på ett missvisande sätt. I skrivelsen påtalas även problem och möjliga negativa konsekvenser, vilket inte framkommer av remisspromemorian.

Sammantaget menar SUHF att möjliga positiva effekter måste vägas mot risken att oönskade och rättssäkra effekter uppstår. SUHF befarar att det kan bli svårt att konstruera ett lämplighetsprov som är tillförlitligt och som inte missgynnar vissa grupper, exempelvis sökande från studieovana hem och sökande med utländsk bakgrund. Jönköping University har i den fortsatta verksamheten med antagningsprov, till skillnad från vad UHR:s utvärdering visade, inte sett sådana negativa konsekvenser och lärosätets erfarenheter är därför viktiga att tillvarata. Ett lämplighetsprov måste även på ett rättssäkert sätt kunna anpassas för sökande med funktionsnedsättningar. Lärosätena har höga ambitioner gällande breddad rekrytering och breddat deltagande i utbildningarna – dessa ambitioner får inte riskeras. SUHF ser även en risk för att resultaten från ett genomfört prov kan begäras ut och spridas, vilket kan vara negativt för de sökande.

SUHF oroas över att lämplighetsbedömning inför antagning till en utbildning blir kostnadsdrivande. Att kravet ingår i den särskilda behörigheten innebär att alla sökande till en sådan utbildning behöver ha ett resultat från lämplighetsbedömning, detta oavsett om utbildningen söks i första hand eller som ett senare sökalternativ. Om flera lärosäten skulle välja att införa lämplighetsbedömning, och då utforma dessa på olika sätt, skulle detta leda till att sökanden behöver genomgå flera bedömningar för att kunna söka till utbildningar vid olika lärosäten. Resurser behöver därmed läggas på lämplighetsbedömning av betydligt fler sökande än de som slutligen antas och tackar ja till utbildningen. I remisspromemorian nämns möjligheten att lärosätena samordnar sig gällande lämplighetsbedömningar, exempelvis genom Lärarutbildningskonventet. SUHF ser fördelar med att lärosätena koordinerar sig men menar att Lärarutbildningskonventet inte kan förväntas samordna en gemensam lämplighetsbedömning. Att använda samma lämplighetsprov skulle i någon mån kunna begränsa kostnadsökningen men det skulle samtidigt minska möjligheten för lärosätena att anpassa lämplighetsprovet till de lokala förutsättningarna, vilket remisspromemorian bedömer som viktigt.

Slutligen menar SUHF att införandet av krav på lämplighet som särskild behörighet för lärarutbildningar öppnar för att fler utbildningar kommer att önska denna möjlighet. En sådan spridning av lämplighetsbedömning skulle i grunden ändra systemet för antagning till högre utbildning i Sverige.

Utöver ovan angivna synpunkter hänvisar vi till vad våra medlemmar anför i sina remissvar.

Enligt uppdrag

Marita Hilliges
generalsekreterare